

גמרא סדורה

מסכת מנחות

פרק י' - "שְׁתֵּי מִדּוֹת"

לימוד פרק זה מוקדש לע"ן
סבתי מרת פרידה פרומה בת אנשיל הלברשטט
שיום הזכרון חל השבת כ"ה חשוון

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות
עם רש"י

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות

דניאל ברק וינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ג. הר חברון 9040700

כל הזכויות על הטקסט שמורות למכון ממרא.
כל הזכויות על הניקוד, הפיסוק והחלוקה לסוגיות ופסקאות
שמורות לעמותת "וכל בנייק לימודי ה'" ולדניאל ברק וינט.

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרות רווח.

ט"ז חשוון תשע"ט

מסכת מנחות פרק י' - "שתי מדות"

1. כז, א-ב

כ"ז

מתני'
שתי מדות. ר"מ אומר עשרון עשרון.
 עשרון. דשני כלים היו שם כל אחד מחזיק עשרון:
ולא היה מודד. לפר בכלי שמחזיק שלש עשרונות אלא מודד שלש פעמים בעשרון:

גמ'
אחד גדוש. שלא היה בו עשרון אא"כ גודשו:
ואחד מחוק. שהמחוק היה גדול כל כך שכשהיה מחוק היה בו עשרון:
מחוק שבו היה מודד חביתי כ"ג. לפי שיש לו לחלק בשני חצאי עשרון ואם היה גדוש כשהיה מטלטלו לחצותו היה מתפזר על גבי קרקע: מוי"ו דועשרון נפקא ליה:
מנקודו. שאותו נקוד שעליו אתי למעט דכל נקודה אתי למעוטי:

מתניתין

שתי מדות של יבש היו במקדש: עשרון, וחצי עשרון.

רבי מאיר אומר:

עשרון,

עשרון,

וחצי עשרון.

"עשרון" - מה היה משמש?

שבו היה מודד לכל המנחות.

לא היה מודד לא בשלשה לפר,

ולא בשל שנים לאיל,

אלא מודדן עשרונות.

"חצי עשרון" - מה היה משמש?

שבו היה מודד חביתי בהן גדול, מחצה בבקר, ומחצה בין הערבים.

גמרא

תניא:

"היה רבי מאיר אומר:

מה תלמוד לומר: "עשרון אחד לכבש האחד"⁶¹⁵ (במדבר כח, כט) ?

תלמוד ששתי עשרונות היו במקדש: אחד גדוש,

ואחד מחוק.

"גדוש" - שבו היה מודד לכל המנחות,

"מחוק" - שבו היה מודד לחביתי בהן גדול.

וחכמים אומרים:

לא היה שם אלא עשרון אחד,

שנאמר: "ועשרון אחד לכבש האחד"⁶¹⁶ (במדבר כט, ד).

אם כן מה תלמוד לומר: "עשרון עשרון"?

לרבות חצי עשרון."

ורבי מאיר, חצי עשרון - מנא ליה?

נפקא ליה מ: "ועשרון".

ורבנן?

וי"ו לא דרשי.

ורבי מאיר, האי "ועשרון אחד לכבש האחד" - מאי עביד ליה?

ההוא שלא ימדוד לא בשל שלשה לפר, ולא בשל שנים לאיל.

ורבנן?

נפקא להו מנקודו.

דתניא:

"אמר רבי יוסי:

למה נקוד וי"ו שבאמצע "עשרון"⁶¹⁷ (במדבר כט, טו) של עשרון ראשון של יום טוב הראשון של חג?

⁶¹⁵ עשרון עשרון לכבש האחד לשבעת הכבשים

⁶¹⁶ ועשרון אחד לכבש האחד לשבעת הכבשים

⁶¹⁷ ועשרון עשרון לכבש האחד לארבעה עשר כבשים

שְׁלֹא יִמְדּוּד לֹא בְּשָׁל שְׁלֹשָׁה לְפָר, וְלֹא בְּשָׁל שְׁנַיִם לְאֵיל".

וְרַבִּי מֵאִיר?

נְקוּדוֹ לֹא דְרִישׁ.

2. פז, ב

"חצי עשרון מה היה משמש שבו היה מודד לחביתי בהן גדול".

כ"י

שבו היה מודד חביתי כ"ג. השתא משמע שמודד חצי עשרון בביתו ומביא והיינו דקא פריך מודד:

מחלק. שהיה מביאו מביתו שלם לעזרה ואח"כ חוצהו בחצי העשרון:

ותיבעי לך לרבנן. דלדברי הכל צריך חצי עשרון: מדאמר ר"מ עשרון שבו מודד לחביתי כ"ג מחוק חצי עשרון נמי מחוק הוה. דהא הוה נמי לחביתי כ"ג:

ומדר"מ. דאמר שניהם מחוק היו אותו עשרון של כ"ג והחצי עשרון נמי לרבנן נמי לא היה בו אלא עשרון אחד ובו היה מודד לחביתי כ"ג ה"נ דמחוק היה זה וזה דלדברי הכל של כ"ג מחוק היה דהכי פליגי בברייתא רבי מאיר ורבנן מחוק שבו היה מודד לחביתי כ"ג וחכמים אומרי לא היה בו אלא עשרון אחד מחוק: **חביתי כ"ג.** אותן שנים עשר חלות שעושה ששה בבקר וששה בערב:

במה מחלקן. לחלות ביד או בכלי ישער בידו או יחלקם בכלי:

וכי טורטני יכניס. אם היה צריך להביא משקלות:

כיון דבקללה כתיב. והשיבו לחמכם במשקל (ויקרא כו):

שלחן מהו שיקדש קמצים בגודש שלו. כגון שאם הניח קומץ של מנחה או (של) לבונה בלא בזיכין שהיה לו לקדשו בכלי והניח על השולחן שבו לחם ולא קידשו בכלי אחר והיינו בגודש שלו שלא הניחו בבזיכין אלא למעלה בין לחם ללחם שהכל היה בגודש שלא הניחו בתוך כלי. ענין אחר בגודש שלו דשולחן לא היה לו בית קיבול כלל למעלה וכל מה שמוניחין עליו הוי כמו שמונח בגודש כך שמעתי:

דלא חזי ליה. כגון קומץ ולבונה בלא בזיכין:

"מודד"!!

ורמניה:

"חביתי בהן גדול לא היו באין חצאין אלא מביא עשרון שלם וחוצהו!"

אמר רב ששת:

מאי "מודד" נמי דקתני?

מחלק.

בעא מיניה רמי בר חמא מרב הסדא:

חצי עשרון לרבי מאיר - גדוש היה,

או:

מחוק היה?

(סימן חצי חבית"י שלח"ו)

ותיבעי לך לרבנן!

לרבנן, עשרון גופיה קא מיבעיא להו:

גדוש היה,

או:

מחוק היה?

אמר ליה:

מדרבי מאיר נשמע לרבי מאיר,

ומדרבי מאיר נשמע לרבנן.

מדאמר רבי מאיר: "עשרון מחוק" - חצי עשרון נמי מחוק.

מדרבי מאיר: "מחוק" - לרבנן נמי מחוק.

בעא מיניה רמי בר חמא מרב הסדא:

חביתי בהן גדול, במה מחלקן לחלות:

ביד,

או:

בקלי?

פשיטא דביד,

דאי בכלי - טורטני יכניס!!

ויכניס!

כיון דבקללה כתיב, לאו אורח ארעא.

בעא מיניה רמי בר חמא מרב הסדא:

שלחן מהו שיקדש קמצים בגודש שלו?

מדמקדש לחם, קמצים נמי מקדש,

או דלמא:

דחזי ליה - מקדש, דלא חזי ליה - לא מקדש?

אָמַר לִיה:
 אֵינוּ מְקַדְּשׁ.

רַשִׁי

אינו מקדש. שאין דרכו לקדש כי אם לחם:

לדברי האומר טפחיים ומחצה קופל. כדאמרינן בפרק שתי הלחם (לקמן צו.) נותן ארכו של כל לחם שהוא עשרה טפחים כנגד רחבו של שולחן שהוא חמשה טפחים נמצא ארכו של לחם יותר מרחבו של שולחן חמשה טפחים נמצא קופל כל לחם ולחם טפחיים ומחצה מכאן וטפחיים ומחצה מכאן נמצא ששה קיפולין של טפחיים ומחצה שכל מערכה של ששה לחם גבוה חמש עשרה טפחים נמצא השלחן מקדש חמש עשרה טפחים למעלה כלומר דקידושו של שלחן היה עולה חמשה עשר טפחים והיה מקדש כל דבר בין לחם בין קמצים בחמש עשרה טפחים דהיינו גודש שלו ואמאי אמרת אינו מקדש:

א"ל. הא דאמרי' אינו מקדש מאי דלא חזי ליה היינו ליקרב שאין הקומץ מתקדש שם שעדיין יש לו לקדשו בכלי אחר קודם שיקטירנו אבל מקדש הקמצים ליפסל דקדשי ליפסל בלינה וביוצא. עניין אחר מ"ר ז"ל אבל מקדש ליפסל שפסולה המנחה הואיל ועשאן שלא כמצותן ושוב אין יכול להחזירן לעשרון:

אֵינִי?!

וְהָאֵמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

לְדַבְּרֵי הָאוֹמֵר: טַפְּחִיִּים וּמְחֻצָּה קוֹפֵל - נִמְצָא שְׁלַחַן מְקַדֵּשׁ חֲמִשָּׁה עָשָׂר טַפְּחִים לְמַעְלָה, לְדַבְּרֵי הָאוֹמֵר: טַפְּחִיִּים קוֹפֵל - נִמְצָא שְׁלַחַן מְקַדֵּשׁ שְׁנַיִם עָשָׂר טַפְּחִים לְמַעְלָה!

אָמַר לִיה:

אֵינוּ מְקַדְּשׁ לִיקְרַב,

אֲבָל מְקַדְּשׁ לִיִּפְסֹל:

3. פז, ב - פח, א

כ"י

מתני'

רבי אליעזר ברבי צדוק אומר. לא היה שם ד' מדות אלא הין בלבד ושנתות סימנין היו בו עד כאן לפי כו' והכי נמי היו בו שנתות ללוג וחצי לוג:

וכי מה היה הין משמש. והלא לא הוצרכו לו מעולם אלא פעם אחת היה מימי משה לשמן המשחה דכתיב שמן זית הין (שמות ל):

מדה יתירה. להשלים הז' מדות: שבו היה מודד שמן לחביתיו כהן גדול. שהיה צריכה שלשה לוגין כדאמרין לעיל (דף נא). בשמן להוסיף לה שמן: גמ' רבי יהודה קחשיב ממטה למעלה ורבי מאיר קחשיב ממעלה למטה:

את מי אביא תחתיו. להשלים שבעה מדות: ואפשר לשער בחצי לוג. שלשה חצאי לוגין בבוקר ושלושה בערב:

ואפשר לשער ברביעית. דד' רביעית הו' לוג: אלא. לפיכך לא היה משער לחביתין בשלשה חצאי לוג ולא לחצי ברביעית דזה הכלל היה במקדש וכו' ור' אלעזר בר ר' צדוק לית ליה זה הכלל:

בירוצי המדות. דכשממלאים את הכלי ביותר נופל מן המשקה שבתוכו לדופני הכלי אילך ואילך וכשמערין אותו מהרה לתוך כלי אחר נופל המשקה בתוכו ואם לאו נופל לארץ:

מתניתין

שבע מדות של לח היו במקדש: הין,

וחצי הין,

ושלישית ההין,

ורביעית ההין,

לוג,

וחצי לוג,

ורביעית לוג.

רבי אליעזר בר רבי צדוק אומר:

שנתות היו בהין,

עד כאן - לפי,

ועד כאן - לאיל,

עד כאן - לכבש.

רבי שמעון אומר:

לא היה שם הין,

וכי מה היה הין משמש?

אלא מדה יתירה של לוג ומחצה היתה שם,

שבה היה מודד למנחת כהן גדול לוג ומחצה בבוקר, לוג ומחצה בין הערבים.

גמרא

תנו רבנן:

"שבע מדות של לח היו במקדש: רביעית לוג,

וחצי לוג,

ולוג,

ורביעית ההין,

ושלישית ההין,

וחצי הין,

והין -

דברי רבי יהודה.

רבי מאיר אומר:

הין,

וחצי הין,

ושלישית ההין,

ורביעית ההין,

ולוג,

וחצי לוג,

ורביעית לוג.

רבי שמעון אומר:

לא היה שם הין,

וכי מה היה הין משמש?

את מי אביא תחתיו?

אלא מדה יתירה של לוג ומחצה היתה שם,

שבו היה מודד לחביתיו כהן גדול, לוג ומחצה בבוקר, לוג ומחצה בין הערבים.

אמרו לו:

חצי לוג היתה שם, ואפשר לשער בחצי לוג!

אמר להם:

אף לדבריכם, "חצי לוג" לא יעשה, רביעית היתה שם, ואפשר לשער ברביעית!

אלא זה הכלל היה במקדש:

כלי שמשמש מדה זו אינו משמש מדה אחרת.

רבי אליעזר בר רבי צדוק אומר:

שנתות היו בהין,

עד כאן - לפי,

פח, א

ועד כאן - לאיל,
עד כאן - ללבש⁶¹⁸.

מאי איכא בין רבי מאיר לרבי יהודה?

אמר רבי יוחנן:

בירוצי מדות איכא בינייהו,

למאן דאמר: ממטה למעלה - קסבר: בירוצי המדות נתקדשו, ורביעית יהיב ליה רחמנא למשה, ואמר ליה: שער דקא עיילי להו בירוצין.

למאן דאמר: ממעלה למטה - קסבר: בירוצי מדות לא נתקדשו, והין יהיב ליה רחמנא למשה, ואמר ליה: שער בהא דקא נפקי בירוצין.

אביי אמר:

דכולי עלמא בירוצי המדות - איכא למימר נתקדשו, ואיכא למימר לא נתקדשו, והכא במלאים קא מיפלגי -

מאן דאמר: מלמעלה למטה קא סבר: מלאים שלא יחסר ושללא יותיר, ומאן דאמר: ממטה למעלה מלאים - שלא יחסר, אבל יותיר מלאים קרינא ביה.

אמר מר:

"רבי שמעון אומר לא היה שם הין".

שפיר קאמר להו רבי שמעון לרבנן.

ורבנן?

הנה הין דעבד משה לשמן המשקה,
דכתיב: **"ושמן זית הין"**⁶¹⁹ (שמות ל, כד).

מר סבר: כיון דלדורות לא הוה צריך, לפי שעה הוא דעבדיה ואיגנו.
ואידך: כיון דהוה הוה.

אמר מר:

"ואת מי אביא תחתיו".

לא סגי דלא מעייל.

כדאמר רבינא:

גמירי שתי סמיכות בצבור,

הכא נמי גמירי דשבע מדות של לח היו במקדש.

"רבי אלעזר ברבי צדוק אומר שנתות היו בהין".

ולית ליה שבע מדות?

לית ליה.

ואי בעית אימא:

מאי **"שבע מדות"**?

שבע מדידות.

רס"י

איכא בינייהו. לר' יהודה דאמר מלמטה למעלה קסבר בירוצי המדות נתקדשו כיצד דרביעית יהיב ליה רחמנא למשה מסיני ואמר ליה שער ברביעית את האחרים וימדוד שני רביעית ויעשה מהם חצי לוג ושוב לוג וכו' עד הין ושער אותו הין כ"כ גדול שיכנסו בירוצין של כל אלו מדות דבירוצין נתקדשו וכשאדם מערה שני כלים קטנים בכלי המחזיק שניהם יכול לשופכו אלתר כולו בגדול עם הבירוצין וכן השני הלכך צריך הגדול המקבל שניהם להיות גדול כל כך שיקבל אותם ואת בירוציהם הילכך נתקדשו: ומייד ממעלה למטה קסבר בירוצי המדות לא נתקדשו והין יהיב ליה רחמנא למשה ואמר ליה שער ממנו את האחרים חצי ההין ושלישית ההין ורביעית ההין וכיון דצריך לשפוך ממדה גדולה לחלקם לשני כלים אין יכול לשפוך בבת אחת עם הבירוצים לפי שזה כלי גדול וזה כלי קטן וצריך לשפוך על יד ומתוך שממעטין נחסרין הבירוצין מה שצף על הכלי כל שעה ולא היו שם בירוצין והיינו דנפקי בירוצין וכיון דלא הוו התם בירוצין לא נתקדשו:

איכא למימר נתקדשו ואיכא למימר לא נתקדשו כו'.

כדמפרשינן התם:

במלאים קמיפלגי. דכתיב (במדבר ז) שניהם מלאים סלת והייה בשאר כלי מאן דאמר ממעלה למטה קסבר מלאים דווקא דהאי קרא במזרק שהוא כלי לח שלא יחסר ולא יותיר אלא ההין מחלק בתוך שני חצאי ההין מצומצמים וכן כולם:

ומאן דאמר ממטה למעלה קסבר שלא יחסר אבל יותיר.

שיעשה הגדול שיעור שני קטנים דבשני חצאין יש בו יותר כל שהוא מבשלם כדאמר'י (שקלים דף ב.) לענין שנים ששוקלין שקל שלם ביניהן שחייבין בקלבון משום הכרע דשני חצאי שקל:

ז' מדידות. אבל אפשר לעשות כולם בכלי אחד:

⁶¹⁸ ישנם כמה גירסאות לברייתא זו, והלכתי לפי שיטה מקובצת ועוד.

⁶¹⁹ וקדה חמש מאות בשקל הקדש ושמון זית הין

4. כח, א-ב

רס"י

מתני'

רביעית מה היתה משמשת.
השתא קחשיב ממטה למעלה
(דכתיב בה מים חיים):
חצי לוג. דהיינו ב' רביעיות:
רביעית מים למצורע. דכתיב
(ויקרא יד) על מים חיים במים
שיהא דם צפור ניכר בהן שיערו
חכמים רביעית:
שמן לנזיר. משום דנזיר היתה
באה ב' ידות כמצה שבתודה
חלות ורקיקין ולא הוה צריך
אלא רביעית לוג:
חצי לוג לסוטה. הלכתא גמירי
לה:

גמ'

רביעית למה נמשחה. שכל כלי
המקדש נמשחו בשמן המשחה:
אם בשביל רביעית מים
למצורע:
והלא בחוץ היו. כל מעשיו בשער
נקנור ולא בעזרה: ואי בשביל
רביעית שמן של נזיר שיתקדש
השמן בכלי שרת ועיי השמן
שהיה נבלל בלחם יהא הלחם
מתקדש בשביל כך לא היה צריך
דלחם נזיר בשחיטת איל
מתקדש:
רביעית שמן לכל חלה וחלה.
היה נותן רביעית משום דהווי
שלשה לוגין שהם שנים עשר
רביעיות והיינו דאמר במתני' לוג
ומחצה בבוקר שהן ששה
רביעיות:
מארץ מרחק איש עצתי. שרי'
חייא עלה מבבל לא"י:

מתניתין

"רביעית" - מה היתה משמשת?
רביעית מים למצורע,
ורביעית שמן לנזיר.

"חצי לוג" - מה היה משמש?
חצי לוג מים לסוטה,
וחצי לוג שמן לתודה.

וב"לוג"?

היה מוודד לכל המנחות.
אפילו מנחה של ששים עשרון - נותן לה ששים לוג.

רבי אליעזר בן יעקב אומר:

אפילו מנחה של ששים עשרון - אין לה אלא לוגה,
שנאמר: "למנחה ולוג שמן"⁶²⁰ (ויקרא יד, כא).

ששה - לפך.

וארבעה - לאיל.

ושלשה - לכבש.

ושלשה ומחצה - למנורה.

חצי לוג לכל נר.

גמרא

יתבי רבי וקא קשיא ליה: "רביעית" - למה נמשחה?

אי מצורע - אהוין הוא!

ואי נזיר - לחם נזיר בשחיטת איל הוא דקדיש!

אמר ליה רבי חייא:

שבה הנה מוודד לחביתי פהו גדול רביעית שמן לכל חלה וחלה.

קרי עליה: "מארץ מרחק איש עצתי"⁶²¹ (ישעיה מו, יא).

⁶²⁰ ואם דל הוא ואין ידו משוגת ולקח כבש אחד אשם לתנופה לכפר עליו ועשרון סלת אחד בלול בשמן למנחה ולג שמן
⁶²¹ קרא ממנחה עיש מארץ מרחק איש עצתי אף דברתי אף אביאנה יצרתתי אף אעשנה

5. פח"ב

רש"י

אי לחצי לוג של מי סוטה חוץ הוא. שהיה משקה אותה בחוץ בשער נקנור ולא היה צריך להכניס המים בעזרה ולקדשם בכלי:

אי למדוד בו חצי לוג שמן לתודה. כדי שיתקדש השמן ויתקדשו החלות אגב השמן לכך לא צריך דלחמי תודה וכו':
נר ישראל כך היה. שקילסו שיפה השיבו:

"חצי לוג מה היה משמש? [חצי לוג מים לסוטה, וחצי לוג שמן לתודה]."

יְתִיב רַבִּי וְקָא קְשִׁיא לִיה: "חצי לוג" - למה נמשח?
אי סוטה - וכי חולין הוא דצריכי לקדושי? "מים קדושים"⁶²² (במדבר ה, יז) כתיב!
אי תודה - לחמי תודה בשחיטת תודה הוא דקדשי!

אמר ליה רבי שמעון ברבי:
שבו הנה מחלק חצי לוג שמן לכל נר ונר.

אמר לו: "נר ישראל - כך היה!"

⁶²² ולקח מהו מים קדושים בכלי חרש ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן יקח מהו ונתנו אל המים

6. פח, ב

רש"י

נר שכבתה. בחצי הלילה או קודם אור היום:
 נדשן השמן נדשנה הפתילה. האי נדשן השמן לאו דווקא אלא הכי קאמר כשם שהפתילה שכבתה אין לה תקנה שהרי היא כדשן כך השמן שנשאר בנר הרי הוא כדשן ואין לו תקנה הואיל ונדשנה הפתילה נדשן השמן:
 כיצד הוא עושה מטיבה. שמשליך כל מה שבנר לחוץ ונותן בה שמן ופתילה אחרת ומדליקה:
 כמדה ראשונה. חצי לוג כמו שנתן מתחלה או כמה שחסרה במה שזורק לחוץ:
 נפישו להו מדות טובא. לשער כמה חסר הא לא ודאי אלא כמדה ראשונה היה נותן בה ולמחר כשמכבה המזרחית מכבה נמי זו:
 והדרך צלח רכב על דבר אמת. כלומר הצלחה הוא שהשבתני דבר אמת כזה:

אמר רבי יוחנן אמר רבי:

נר שכבתה - נידשן השמן, נידשנה הפתילה, כיצד עושה?
 מטיבה ונותן בה שמן ומדליקה.

יתיב רבי זריקא וקא מיבעיא ליה:
 קשהוהו נותן בה שמן כמדה ראשונה,
 או:

כמו שחסרה?

אמר רבי ירמיה:

פשיטא דכמדה ראשונה,

דאי כמה שחסרה - מנא ידעינן מאי חיסר?

וכי תימא: דמשער ליה - אם כן "שבוע מדות" נפיש להו מדות טובא!

קרי עליה: "והדרך צלח רכב על דבר אמת וענוה צדק"⁶²³ (תהילים מה, ה).

איתמר נמי,

אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן,

ואמרי לה: אמר רבי אבא אמר רבי חנינא אמר רבי:

נר שכבתה - נידשן השמן, נידשנה הפתילה, כיצד עושה?
 מטיבה ונותן בה שמן כמדה ראשונה, ומדליקה.

⁶²³ והדרך צלח רכב על דבר אמת וענוה צדק ותורף נזראות ימינך

7. פח, ב - פט, א

רש"י

נר של מקדש נרות הקבועים במנורה שמדליק בהן שקורין קרושוליי"ש:

של פרקים היה. של חליות לא שהיה יכול ליטלן אלא מן המנורה עצמה היו הנרות כדכתיב מקשה אלא היינו של פרקים שהיו קנים שבהם הנרות קבועים דקים הרבה והיה יכול לכופפן ולהטותן למטה בשעת הטבה ולהשליך הדשן חוץ ולזקפה בשעת הדלקה. ע"א של פרקים שהנרות היו קבועות במנורה אבל היה כסוי שלהן כסוי מלמעלה כמין טס שהיה יכול ליטלו כל שעה שירצה והיינו של פרקים אמנורה ואנרות כתיב (שם) נרותיה קרי למקום הנחת השמן וזהו ודאי הוה מקשה וכיון דבעיא הטבה אי לא דהוי הכיסוי של פרקים שיכול לסלקו לא מתייטבנא והיינו חכמים וכדמתרץ לה לקמן וכן כולה. כ"ש:

קסבר כי כתיב ככר ומקשה אמנורה ונרותיה כתיב. שהמנורה והנרות היו מחתיכה אחת וכיון דבעי הטבה אי לאו דשל פרקים היתה שהיה יכול לכופפה ולנטות ולזקפה ולפנות את הדשן לא הוות מתייטב: **מסלקן.** הנרות בשעת הטבה מן המנורה ומניחן באהל אלמא דלא היתה מקשה אלא של פרקים ממש היתה: רב הונא דאמר כי האי תנא חכמים אומרים לא היו מזיזין אותה לנר מן המנורה. דמחברים היו במנורה:

מצי לאוזהו. אי"כ לא הוה ליה מקשה: **לא היתה הנר זה ממקומה.** דמקשה היתה:

טס של זהב היתה על גבה. על כל נר ונר כעין כסוי כאותן שעשוין מלבנים ובהאי טס לא עביד כלום אלא כמין כסוי הוא שמכסה את הנר מקום שפתילה דולקת: **דוחקו.** לטס שעל גבי הנר כלפי פיה ודולפת השמן לחוץ וכשהוא נותן בה השמן ורוצה לזקפה דוחק לטס שעל גבי הנר כלפי ראשה וזקפה אבל לא היה מזיזה ממקומה:

נרותיה באות מן הככר. שאף הן מקשה והיינו כרב ששת דאמר ככר ומקשה אמנורה ואנרותיה כתיב ר' נחמיה אומר אין נרותיה באות מן הככר אלא שהיו מחוברין במנורה והיינו כי האי תנא דאמר מסלקן ומניחן:

תלמוד לומר אותה. דמנורה ונרותיה דכולה חדא היא באות מן הככר ולא מלקחיה ותנא קמא דפליג עליה דרבי נחמיה דריש לקרא הכי ככר זהב טהור יעשה אותה למדנו למנורה וכי יכול שאני מרבה אף נרותיה ומלקחיה וכי תלמוד לומר אותה ולא נרותיה כדדריש ליה רבי יהושע בן קרחה לקמן:

קשיא דרבי נחמיה לדרבי נחמיה. דלעיל אמר ואין נרותיה באות מן הככר והכא אמר לרבות נרותיה:

אמר רב הונא בריה דרב יהודה אמר רב ששית: נר שבמקדש של פרקים הוה.

קסבר: כי כתיב: **"כפר" 624** (שמות כה, לט) ו**"מקשה" 625** (שמות כה, לא) אפגנורה ונרותיה כתיב, כיון דמביעיא הטבה, אי לאו דפרקים הוי לא הוה מטייבא ליה.

מיתבי:

"ביצד עושה?"

מסלקן ומניחן באוהל,

ומקנחן בספוג,

ונותן בהו שמו ומדליקו!"

הוא דאמר כי האי תנא:

דתנאי:

"חכמים אומרים:

לא היו מזיזין אותה ממקומה."

מכלל דאיבעיא ליה לאוזהו מצי מזיז לה! אלא אימא: לא היתה זזה ממקומה.

ומאן חכמים?

רבי אלעזר הוא,

דתנאי:

"דבי אלעזר דרבי צדוק אומר:

כמין טס של זהב היה לה על גבה,

כשהוא מטיבה - דוחקו כלפי פיה,

כשהוא נותן בה שמן - דוחקו כלפי ראשה."

ובפלוגתא דהני תנאי:

דתנאי:

"מנורה ונרותיה באות מן הכפר, ואין: מלקחיה,

ומחתותיה מן הכפר.

דבי נחמיה אומר:

מנורה היתה באה מן הכפר, ולא: נרותיה,

ומלקחיה,

ומחתותיה באות מן הכפר."

כמאי קא מיפלגי?

כהאי קרא:

דתנאי:

"כפר זהב טהור יעשה אותה" 626 (שמות כה, לט) - **למדנו למנורה שבאה מן הכפר.**

מנין לרבות נרותיה?

תלמוד לומר: "את כל הכלים האלה" (שמות כה, לט).

יכול שאני מרבה אף מלקחיה ומחתותיה?

תלמוד לומר: "אותה,"

דברי רבי נחמיה.

קשיא דרבי נחמיה אדרבי נחמיה!

תרי תנאי ואליבא דרבי נחמיה.

624 כפר זהב טהור יעשה אותה את כל הכלים האלה

625 ועשית מנרת זהב טהור מקשה תיעשה המנורה ורבה וקנה גביעיה כפתריה ופרחיה ממנה יהיו

626 כפר זהב טהור יעשה אותה את כל הכלים האלה

רס"י

לפי נרות. במקום שהפתילה
 דולקת:
 וליעבד זהב כל דהו. לאותם פי
 נרות ולא ליבעו זהב טהור קא
 משמע לן דצריך זהב טהור:

רבי יהושע בן קרחה אומר:
 מנורה באה מן הכפר, ואין: מלקחיה,
 ומחנותיה,
 ונרותיה באה מן הכפר.
 ואלא מה אני מקיים: "את כל המלים האלה?"
 שהיו בלים של זהב."

זהב בהדיא כתיב בו:
 "ועשית את נרותיה שבועה, והעלה את נרותיה, והאיר אל עבר פניה.
 ומלקחיה ומחנותיה זהב טהור" (שמות כה, לו-לח)!

לא נצרכא אלא לפי נרות.
 סלקא דעתך אמינא:
 פטא, הואיל ופי נרות אשחורי משחר התורה חסה על ממונן של ישראל, וליעבד זהב כל דהו,
 קא משמע לן.

8. פט, א

רש"י

מת"ל בשמן בשמן שני פעמים.
 חלות מצות בלולות בשמן
 ורקיקי מצות משוחים בשמן
 (ויקרא ז):
 חד ריבוי. דחד בשמן צריך
 לגופיה ואידך בשמן חד ריבויא
 לחוד:
 הרי הוא ככל המנחות ללוג. דלא
 מצינו חלות ורקיקין בלא שמן:
 עכשיו שנאמר בשמן בשמן.
 דלא צריכי כלל:
 מתחלק לג' מינין. בשה שיתן
 כביצה לכל מין ומין:
 כשהוא אומר בשמן ברבוכה
 שאין ת"ל. שהרי מצינו שמן
 ברבוכה בחביתין דכתיב על
 מחבת בשמן תעשה מורבכת
 (ויקרא ו):
 ריבה שמן ברבוכה. שיתן בה
 שמן יותר מבשאר המינין:
 הלכה למשה מסיני. הוא דחציו
 לחלות וחציו לרבוכה ולא
 מקרא אתי:

"חצי לוג שמן לתודה".

תנא:

"רבי עקיבא אומר:

מה תלמוד לומר: "בשמן ... בשמן" ⁶²⁷ (ויקרא ז, יב) - שני פעמים?

אילו לא נאמר אלא: "בשמן" אחד - הייתי אומר הרי הוא ככל המנחות ללוג,
 עכשיו שכתב: "בשמן בשמן" הרי ריבוי אחר ריבוי, ואין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט,
 מיעוט הכתוב לחצי לוג.

"ריבוי אחר ריבוי"? חד ריבוי הוא!

אלא: "אילו לא נאמר בשמן כל עיקר - הייתי אומר: הרי הוא ככל המנחות ללוג,
 עכשיו שנאמר: "בשמן ... בשמן" הרי ריבוי אחר ריבוי, ואין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט,
 מיעוט הכתוב לחצי לוג".

יכול יהא חצי לוג זה מתחלק לשלש מינין: לחלות,
 ולרקיקין,
 ולריבוכה?

כשהוא אומר: "בשמן ברבוכה,
 שאין תלמוד לומר,
 ריבה שמן לריבוכה.
 הא ניצד?

מביא חצי לוג שמן וחוציהו,
 חציו - לחלות,
 ולרקיקין.

וחציו - לריבוכה.

אמר לו רבי אלעזר בו עזריה:

עקיבא! אם אתה מרבה כל היום כולו: "בשמן ... בשמן" איני שומע לך!
 אלא: חצי לוג שמן לתודה,
 ורביעית שמן לנזיר,
 ואחד עשר יום שבין נדה לנדה - הלכה למשה מסיני".

⁶²⁷ אם על תודה וקריבנו והקריב על זבח התודה חלות מצות בלולות בשמן ורקיקי מצות משוחים בשמן וסלת מרבכת חלת בלולות בשמן

9. פט, א

רפ"י

ת"ר ועשרון סלת אחד בלול בשמן למנחה ולוג שמן וגו'. במצורע כתיב לימד על עשרון שיהא כל עשרון סלת טעון לוג שמן:

אפילו מנחה של ששים עשרון אין לה אלא לוג של שמן. דבהכי נבללות כדאמר לקמן (דף קג:). ששים עשרון נבללין בכלי אחד ששים ואחד אין נבללין:

שנאמר למנחה. כלומר כמה שתהא המנחה גדולה אין לה אלא לוג שמן:

מצורע. עשיר שמביא [שלש] קרבנות מביא שלשה עשרונות למנחה הכי נמי בעני דלא מייתי אלא חד קרבן לאשם בחד עשרון סגי כי איצטריך קרא לכדאמרן ללמד על עשרון שטעון לוג:

ואידך. רבי אליעזר בן יעקב אומר אפי' הכי איצטריך לגופיה ס"ד וכו':

לגמרי. זבח בלא מנחה כלל לא אשכחן ולא מצית למימר דלחכי איצטריך:

ורבנן. דלית להו האי סברא דאפי' מנחה של ס' עשרון אין לה אלא לוג אחד:

האי למנחה. צריך דכל מנחה אינה פחותה מעשרון:

"בלוג היה מודד".

תנו רבנן:

"במצורע עני כתיב: 'עשרון ... בלול ... ולוג'"⁶²⁸ (ויקרא יד, כא) - לימד על עשרון שטעון לוג,

דברי חכמים.

רבי נחמיה ורבי אליעזר אומרים:

אפילו מנחה של ששים עשרונים - אין לה אלא לוגה,

ושנאמר: 'למנחה ולוג שמן' (ויקרא יד, כא)."

ורבי נחמיה ורבי אליעזר⁶²⁹ האי **"עשרון ... בלול ... ולוג"** (ויקרא יד, כא) - מאי עבדי ליה?

ההוא לגופיה, דקא אמר רחמנא ליתיה חד עשרון.

ואידך?

לגופיה לא צריך,

מדגלי רחמנא גבי מצורע שלשה קרבנות, ושלשה עשרונות - הקא דחד קרבן, חד עשרון.

ואידך?

איצטריך,

סלקא דעתך אמינא: הואיל וחס רחמנא עליה לאתניי בדלות - אימא: לא ליבעי מנחה⁶³⁰ כלל.

ואידך?

לגמרי לא אשכחן.

ורבנן האי **"למנחה ולוג שמן"** - מאי עבדי ליה?

ההוא למתנדב מנחה שלא יפחות מדבר הטעון לוג,

ומאי ניהו? עשרון.

ואידך?

תרתיה שמעת מינה.

⁶²⁸ ואם דל הוא ואין ידו משגת ולקח כבש אחד אשם לתנופה לכפר עליו ועשרון סלת אחד בלול בשמן למנחה ולג שמן

⁶²⁹ וילנא: (בן יעקב)

⁶³⁰ גירסת שיטה מקובצת, גירסת וילנא: מינה

10. פט, א

רש"י

ששה לוגין יין ושמן לפר. דכתיב (במדבר כח) חצי ההין יהיה לפר ושמן דכתיב (שם טו) בלול בשמן חצי ההין וארבעה לוגין יין ושמן לאיל דכתיב (שם כח) ושלישית ההין לאיל והוא הדין לשמן: זה בגמטריא תריסר הוי. ואי קשיא לך אימא תריסר רביעית הא לא קשיא דלא אשכחן מדאורייתא מדה פחותה מלוג להכי אמרי' י"ב לוג:

"שֶׁשֶׁה לְפָר אַרְבַּעָה לְאֵיל שְׁלֹשָׁה לְכֶבֶשׂ.".

מנלן?

דכתיב: "וְנִסְמִיהֶם חֲצִי הַהֵינִן יִהְיֶה לְפָר"⁶³¹ (במדבר כח, יד),

היין - תריסר לוגי הוין,

דכתיב: "שֶׁמֶן זֵיתֵי הַיֵּין"⁶³² (שמות ל, כד),

וכתיב: "שֶׁמֶן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ יִהְיֶה זֶה לִי לְדֹרוֹתֵיכֶם"⁶³³ (שמות ל, כד),

"זה" - בגימטריא תריסר הוין.

⁶³¹ וְנִסְמִיהֶם חֲצִי הַהֵינִן יִהְיֶה לְפָר וְשְׁלִישִׁת הַהֵינִן לְאֵיל וְרִבְעִית הַהֵינִן לְכֶבֶשׂ וְיֵין זֶאת עֶלְת חֲדָשׁ בְּחֲדָשׁוֹ לְחֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה

⁶³² וְקֹדֶה חֲמִשׁ מֵאוֹת בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ וְשֶׁמֶן זֵיתֵי הַיֵּין

⁶³³ וְאֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תְּדַבֵּר לֵאמֹר שֶׁמֶן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ יִהְיֶה זֶה לִי לְדֹרוֹתֵיכֶם

11. פט, א

רס"י

שכשר מערב ועד בקר. שתהא כשרה אחר תמיד בין הערבים ואחר כל העבודות אלא זו: ושיערו חכמים חצי לוג מאורתא. והיכי שיערו איכא דאמרי מלמעלה למטה שיערו שבתחלה נתנו שמן בנר ונשתייר בבקר ובלילה השני פחתו עד ששיערו הדבר שלא היה צריך יותר מחצי לוג אפילו בליל ארוך וכן נותן אפילו בליל קצר ומה שנשתייר בבוקר זורק לחוץ ואיכא דאמר בקיץ היה עושה פתילה עבה ובחורף הוה פתילה דקה כדי שיכלה בקיץ נמי בבקר ולמ"ד ממטה למעלה שבתחלה נתנו רביעית ועמדו שם וראו שאין סיפוק ושוב הוסיפו עד חצי לוג:

מאן דאמר ממטה למעלה התורה חסה על ממונן של ישראל. שאילו היה נותנין בו לוג לכתחלה ומה שמשוייר למחר היו שופכין לחוץ איכא חסרון: אין עניות במקום עשירות. אין חוששין במה ששופך לחוץ:

"שְׁלֶשֶׁה וּמִחְצָה לְמִנּוּחָה חֲצִי לֹג לְכָל נֵר."

מנא הני מילי?

דתנו רבנן:

"מערב עד בקר"⁶³⁴ (שמות כז, כא) - תן לה מדתה,

שתהא דולקת והולכת מערב עד בקר.

דבר אחר:

"מערב עד בקר" - אין לה עבודה שנשירה מערב עד בקר, אלא זו בלבד, ושיערו חכמים: חצי לוג מאורתא ועד צפרא."

איכא דאמרי:

מלמעלה למטה שיערו.

ואיכא דאמרי:

ממטה למעלה שיערו.

מאן דאמר: "ממטה למעלה שיערו" - התורה חסה על ממונן של ישראל. ומאן דאמר: "ממעלה למטה שיערו" - אין עניות במקום עשירות.

⁶³⁴ באהל מועד מחוץ לפרכת אשר על העדת יערך אתו אהרן ובניו מערב עד בקר לפני ה' חקת עולם לדורתם מאת בני ישראל

12. פט, א-ב

רפ"י

מתניתין

מַעֲרְבִין: נִסְכֵי פְּרִים בְּנִסְכֵי אֵילִים,
נִסְכֵי כִבְשִׁים בְּנִסְכֵי כִבְשִׁים,
שֶׁל יָחִיד בְּשֶׁל צִיבּוֹר.
שֶׁל יוֹם בְּשֶׁל אִמֶּשׁ.

פט,ב

אָבֵל אִין מַעֲרְבִין נִסְכֵי כִבְשִׁים בְּנִסְכֵי פְּרִים,
וְאֵילִים.

וְאֵם בְּלָלוּ אֵלּוּ בְּפָנֵי עֲצָמוֹ וְאֵלּוּ בְּפָנֵי עֲצָמוֹ וְנִתְעַרְבוּ - בְּשָׂרִים,
אֵם עַד שְׁלֹא בָּלַל - פְּסוּל.

הַכֹּבֵשׁ הַבָּא עִם הָעוֹמֵר - אֵף עַל פִּי שְׂמֻנְתּוֹ פְּפוּלָה, לֹא הָיוּ נִסְכָּיו פְּפוּלִים.

גמרא

וּרְמִינְהוּ:

"וְהַקְטִירוֹ"⁶³⁵ (ויקרא ג, יא) - שְׁלֹא יַעֲרַב חֲלָבִים בְּחֲלָבִים!"

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן:

אֵם נִתְעַרְבוּ קֵא אָמַר.

אִי הָכִי, "וְאִין מַעֲרְבִין נִסְכֵי כִבְשִׁים בְּנִסְכֵי פְּרִים וְאֵילִים" וְאִפִּילוּ נִתְעַרְבוּ נְמִי לֹא?
וְהָא מְדַקְתַּנִּי סִיפָא: "בְּלָלוּ אֵלּוּ בְּפָנֵי עֲצָמוֹ וְאֵלּוּ בְּפָנֵי עֲצָמוֹ וְנִתְעַרְבוּ - בְּשָׂרִין",
מְכַלְל דְּרִישָׁא לְכַתְּחִלָּה קֵא אָמַר!

אָמַר אַבְי:

הָכִי קֵאמַר: מַעֲרְבִין יִינּוּ, אֵם נִתְעַרְבַּ סְלֵתָן וְשֻׁמְנָן.

וְיִינּוּ לְכַתְּחִלָּה לֹא?!

וְהִתְנִיא:

"בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים: בְּסֵלֶת וְשֻׁמֹן,

אָבֵל יִין - מַעֲרְבִין!"

אֵלָא אָמַר אַבְי:

הָכִי קֵאמַר: הִיכָא דְּהוּקְטַר סְלֵתָן וְשֻׁמְנָן - מַעֲרְבִין יִין לְכַתְּחִלָּה,

הִיכָא דְּלֹא הוּקְטַר:

אֵם נִתְעַרְבַּ סְלֵתָן וְשֻׁמְנָן - מַעֲרְבִין נְמִי יִינּוּ,

וְאֵם לֹא - אִין מַעֲרְבִין,

דְּלִמָּא אֲתִי לְאִיעֲרוּבֵי סְלֵת וְשֻׁמֹן לְכַתְּחִלָּה.

מתני'

מַעֲרְבִין נִסְכֵי פְּרִים. הָאִי מִיִּין וְשֻׁמֹן
קֵאמַר וְהָכִי קֵאמַר מַעֲרְבִין מִיִּין נִסְכֵי
פְּרִים בֵּינָן נִסְכֵי אֵילִים וְאֵיג' דְּלַפְר אִית
לֵיה שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹן סֵלֶת וְחֲצִי הַהִין יִין
וְשֻׁמֹן וְלֹאִיל בִּי עֶשְׂרוֹן סֵלֶת וְשְׁלִישִׁית הַהִין
יִין וְכֹן שֻׁמֹן אַעפ"כ מַעֲרָבִים זֶה בִּזְהָ מִשּׁוּם
דְּשִׁנְיָהּם בְּלִילֵתָן שׁוּה דְּלַתְרוּיָהּ אִיכָא
שְׁנֵי לֹגִין לַעֲשָׂרוֹן דְּבִאִיל כְּתִיב שְׁלִישִׁית
הַהִין לֹאִיל דְּהֵינּוּ דִּי לֹגִין וְהִ"ה לְשֻׁמֹן
[וְכִתְיָב שְׁנֵי עֶשְׂרוֹנִים וּבְפָרִים כְּתִיב חֲצִי
הִין דְּהֵינּוּ שֶׁשָׁה לֹגִין וְהִ"ה שֻׁמֹן] וְכִתְיָב
שְׁלֹשָׁה עֶשְׂרוֹנִים לַפְר דְּהֵינּוּ בִּי לֹגִין
לַעֲשָׂרוֹן וְכִיּוֹן דְּבִלְיָתָן שׁוּה מִשּׁוּם הָכִי
מַעֲרָבִין נִסְכִּיהֶן:

וּמַעֲרָבִין נְמִי נִסְכֵי כִבְשִׁים בְּנִסְכֵי כִבְשִׁים.
כְּגוֹן בְּנִסְכֵי מוֹסְפִין מִשּׁוּם דְּתַרְוִיָּהּ
בְּלִילֵתָן רַכָּה דְּבִשְׁנִיָּהּן יִשׁ גִּי לֹגִין שֻׁמֹן
לַעֲשָׂרוֹן דְּכְתִיב (שם כח) וְעֶשְׂרוֹן לְכִבֶּשׂ
וְכְתִיב (שם) וּרְבִיעִית הַהִין לְכִבֶּשׂ יִין
דְּהֵינּוּ גִי לֹגִין וְכֹן שֻׁמֹן וְכֹן נְמִי מַעֲרָבִין
נִסְכֵי כִבְשִׁים שֶׁל יָחִיד בְּנִסְכֵי כִבְשִׁים שֶׁל
צִיבּוֹר וְכֹן נְמִי מַעֲרָבִין נִסְכֵי כִבְשִׁים שֶׁל
הַיּוֹם בְּנִסְכֵי כִבְשִׁים שֶׁל אִמֶּשׁ כְּדִאֲמַרִּין
(לְעִיל דָּף טו:): מְבִיא אָדָם זִבְחוֹ הַיּוֹם
וְנִסְכּוֹ מִכֶּאֱנָן עַד י' יָמִים: אָבֵל אִין מַעֲרָבִין
וְכֹי' מִשּׁוּם דְּהִלְלוּ בְּלִילֵתָן רַכָּה וְהִלְלוּ
בְּלִילֵתָן עֵבֶה:

בְּלָלוּ. לְנִסְכֵי פְּרִים בְּפָנֵי עֲצָמוֹ וְלְנִסְכֵי
כִבְשִׁים בְּפָנֵי עֲצָמוֹ וְשׁוּב נִתְעַרְבוּ כְּשֶׂרִין
וְאֵם נִתְעַרְבוּ עַד שְׁלֹא בָּלַל פְּסוּלָה:

גמ'

שְׁלֹא יַעֲרַב חֲלָבִים. הָכִי נְמִי לֹא יַעֲרַב
נִסְכִּים:

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן. לֹא תִימָא מַעֲרָבִין
לְכַתְּחִלָּה אֵלָא אֵם נִתְעַרְבוּ קֵאמַר וְהָא
דְּקַתְנִי הַקְטִירוֹ שְׁלֹא יַעֲרַב לְכַתְּחִלָּה
מִיִּירִי:

אִי הָכִי. דְּקַתְנִי בְּמַתְנִיתִין אָבֵל אִין
מַעֲרָבִין נִסְכֵי כִבְשִׁים בְּנִסְכֵי פְּרִים דְּאִפִּי
נִתְעַרְבוּ דִּיעַבַּד נְמִי לֹא:

וְהָא מְדַקְתַּנִּי סִיפָא נִתְעַרְבוּ כְּשֵׁרוֹת.
דְּהֵינּוּ דִּיעַבַּד:

מְכַלְל דְּרִישָׁא אִין מַעֲרָבִין לְכַתְּחִלָּה. וְהִ"ה
רִישָׁא דְּרִישָׁא נְמִי מַעֲרָבִין לְכַתְּחִלָּה וְהָדָר
קִשְׂיָא לְדוּכְתִי' שְׁלֹא יַעֲרַב חֲלָבִים
בְּחֲלָבִים:

אָמַר אַבְי. וְדֹאִי רִישָׁא דְּמַתְנִיתִין דְּתַנִּי
מַעֲרָבִין לְכַתְּחִלָּה הִיא וְלֹא תִיקְשִׁי לָךְ
דְּנִתְעַרְבוּ נִסְכִים דְּמַתְנִי' בֵּינּוֹת קְמִיירִי
וְהָכִי קֵאמַר מַעֲרָבִין יִינּוּ שֶׁל נִסְכִים פְּרִים
וְאֵילִים לְכַתְּחִלָּה אֵם נִתְעַרְבַּ כְּבֵר סְלֵתָן
וְשֻׁמְנָן מֵאִילֵיהֶן הוּאִיל וְהִתְחִיל לַעֲרַב
לִיכָא מִשּׁוּם לֹא יַעֲרַב חֲלָבִים וְהָא דְּתַנִּי
אָבֵל אִין מַעֲרָבִין נִסְכֵי כִבְשִׁים בְּנִסְכֵי פְּרִים
אִפִּי הִיכָא דְּנִתְעַרְבַּ סְלֵתָן וְשֻׁמְנָן:

וְיִין לְכַתְּחִלָּה לֹא. אִפִּי דְּאֵילִים וּפְרִים אֵם
לֹא נִתְעַרְבַּ סְלֵתָן וְשֻׁמְנָן וְהָא תִנְיָא בְּד"א
דְּאִין מַעֲרָבִין נִסְכֵי כִבְשִׁים בְּנִסְכֵי פְּרִים
וְאֵילִים בְּסֵלֶת וְשֻׁמֹן אָבֵל יִין מַעֲרָבִין
לְכַתְּחִלָּה בֵּין נִתְעַרְבַּ סְלֵתָן וְשֻׁמְנָן בֵּין לֹא
נִתְעַרְבַּ:

אֵלָא אָמַר אַבְי הִיכָא דְּהוּקְטַר כְּבֵר סְלֵתָן
וְשֻׁמְנָן. שֶׁל פְּרִים וְאֵילִים כְּמִצּוֹתָן:

מַעֲרָב נְמִי יִין. לְכַתְּחִלָּה דְּלִיכָא לְמִיחֶשׁ
דְּלִמָּא אֲתִי לַעֲרוּבֵי סְלֵתָן וְשֻׁמְנָן דְּבִנִי
הַקְטִירָה נִינְהוּ וְאִיכָא מִשּׁוּם וְהַקְטִירוֹ שְׁלֹא
יַעֲרַב חֲלָבִים בְּחֲלָבִים שְׁהָרִי כְּבֵר מַעֲרוּבִין
וְעוּמְדִין וְאֵם לֹא דְּלֹא הוּקְטַר סְלֵתָן
וְשֻׁמְנָן אִין מַעֲרָבִין דְּחִישִׁינָן דְּלִמָּא אֲתִי
לַעֲרוּבֵי סְלֵתָן וְשֻׁמֹן לְכַתְּחִלָּה דְּאִסוּר שְׁלֹא
יַעֲרַב חֲלָבִים בְּחֲלָבִים וְהָא דְּקַתְנִי בְּרִישָׁתָא
אָבֵל יִין מַעֲרָבִין הֵינּוּ אֵם הוּקְטַר סְלֵתָן
וְשֻׁמְנָן וְהָא דְּקַתְנִי מְצִיעַתָא דְּמַתְנִיתִין
אָבֵל אִין מַעֲרָבִין הֵינּוּ בְּשֵׁלֹא נִתְעַרְבוּ
סְלֵתָן וְשֻׁמְנָן:

⁶³⁵ וְהַקְטִירוֹ הִכְחוּן הַמְנוּבָּה לְהֵם אִשְׁה לְה'

13. פט ב - צ, א

"כַּבֵּשׁ הֶבֶא עִם הַעוֹמֵר [- אִף עַל פִּי שְׁמִנְחָתוֹ כְּפֹלָה, לֹא הָיוּ נֹסְכֵי כְּפֹלִים]".

רס"י

אע"פ שמנחתו כפולה. דכתיב ומנחתם שני עשרונים ושאר כבשים אין להם אלא עשרון לכבש:

לא היו נסכיו כפולים. אלא ג' לוגין יין וג' לוגין שמן:

לימוד על כבש. כלומר דלימד בזבח זה מה שלא לימד בכל הזבחים:

שנבלל עם מנחתו. וסלתו כפולה היא כך יהא שמנו כפול:

מאי תלמודא. היכי משמע מן ונסכו שאין שמנו כפול:

נסכה של מנחה. דהיינו שמן כנסכו של כבש דהיינו יין:

טעון נסכים. כמו שאם שחט לשמן ולהכי נקט אשם מצורע דאילו אשם דעלמא אם שחטו שלא לשמן קרב בלא נסכים כדמעיקרא אבל אשם מצורע דטעון נסכים איצטריך למימר דכי שחטו שלא לשמן טעון נסכים:

שאם אי אתה אומר כן. דטעון נסכים אלא יקריב בלא נסכים:

פסלתו. מליקרב ע"ג המזבח דלמצורע לא חזי שהרי נשחט שלא לשמו ולעולה לא חזי שהרי לא ניתק לרעייה ואין ראוי לנדבה דאשם לא אתי בנדבה אבל נסכים אתו למזבח ואשם לכהנים וצריך אשם אחר להכשירו:

כבש הבא עם העומר. דומיא דאשם מצורע דכי היכי דאשם מצורע טעון נסכים ואין שאר אשמות טעונין נסכים כך כבש הבא עם העומר נשתנית מנחתו משאר מנחות כבשים דאילו שאר כבשים אין טעונין אלא עשרון וזה טעון ב' עשרונות להכי נקט כבש הבא עם העומר:

תמיד של שחר יהא טעון ב' גזירין בבחן אחד. כדמפרש במסכת יומא (דף כו:) ובער עליה הכהן עצים אבל בין הערבים ב' גזירין בבי כהנים כדכתיב ובער וערכו:

אין הכי נמי. דצריך למיעבד להו דינייהו כאילו נשחטו לשמן כמו אשם מצורע:

אלא אמר אביי. הא דלא אמרי אלא באשם מצורע חדא מינייהו נקט:

בשלמא הנך. כבשים דעומר ותמיד ששחטן שלא לשמן לעולם אימא לך דלא צריכי הלכתיהו כדמעיקרא לא גזירין ולא מנחה כפולה ואפילו הכי לא מיפסלו למיקרב למזבח משום דעולות נינהו

ואי לא חזו וכו': אשם נדבה מי איכא. הילכך לא הותר ליקרב למזבח אלא על ידי נסכים:

תנו רבנן:

"ומנחתו שני עשרונים"⁶³⁶ (ויקרא כג, ג) - לימוד על כבש הבא עם העומר, שמנחתו כפולה.

יכול בשם שמנחתו כפולה כן יינו כפול?

תלמוד לומר: "ונסכו יין רביעית ההין" (ויקרא כג, ג).

יכול לא יהא יינו כפול שאינו נבלל עם מנחתו,

אבל יהא שמנו כפול שנבלל עם מנחתו?

תלמוד לומר: "ונסכו" - כל נסכיו לא יהו אלא רביעית.

מאי תלמודא?

אמר רבי אלעזר:

כתיב: "ונסכה" וקרין "ונסכו".

כיצד?

"נסכה" דמנחה - כנסכו דין,

מה יין רביעית - אף שמן נמי רביעית.

אמר רבי יוחנן:

אשם מצורע ששחטו שלא לשמו טעון נסכים,

שאם אי אתה אומר כן - פסלתו.

מתקיף לה רב מנשיא בר גדא:

אלא מעתה כבש הבא עם העומר ששחטו שלא לשמו תהא מנחתו כפולה,

שאם אי אתה אומר כן - פסלתו.

ותמיד של שחר ששחטו שלא לשמו יהא טעון שני גזירין בבחן אחד,

שאם אי אתה אומר כן - פסלתו.

ותמיד של בין הערבים ששחטו שלא לשמו יהא טעון שני גזירין בשני פהנים,

שאם אי אתה אומר כן - פסלתו!

אין הכי נמי,

אלא, אמר אביי:

חדא מינייהו נקט.

רבא⁶³⁷ אמר:

בשלמא הנך - עולות נינהו!

אי לא חזו לעולת חובה - קרבי לעולת נדבה.

אלא הכא - אי לא מוקמית ליה במילתיה, אשם נדבה מי איכא?!

צא

תניא כוותיה דרבי יוחנן:

"אשם מצורע: ששחטו שלא לשמו,

או שלא נתן מדמו על גבי בהונות - הרי זו עולה לגבי מזבח,

וטעון נסכים,

וצריך אשם אחר להתירו".

⁶³⁶ ומנחתו שני עשרונים סלת בלולה בשמן אשה לה' ריח ניחה ונסכה יין רביעית ההין

⁶³⁷ על פי מסורת השי"ס ועוד. גירסת וילנא: רבי אבא

14. צ, א

רש"י

מתני'

שהיה גודשה בתוכה. שהיתה גדולה כל כך שכשהיתה נמחקת היה בה עשרון:

מדת היבש בירוציהן חול. מה שנופל מן הכלי לאחר שנתמלא היינו בירוצין:

אלא שהלח נעקר. שהבירוצין נכנסו בכלי ונתקדשו בו ושוב נעקרו ממנו כשנפלו חוץ לפיכך הן קדש דנכנסו בכלי ונתקדשו בו:

ובירוצין של יבש אינו נעקר. מתוכו של כלי שלא נכנס בתוך הכלי ולא נתקדש בו לפיכך הוא חול:

גמ'

מני. הא דקתני כל המדות היו נגדשות:

אי ר"מ. דאמר לעיל (ד' פז.) גדוש שבו היה מודד לכל המנחות מחוק מדה של כהן גדול שהיתה גדולה כ"כ שגודשה בתוכה:

ומחוק הוי. ואפילו חד גדוש לא הוה:

ומאי כל מדות. דלא תימא כל המדות שהיו שם היו גדושות דלא היתה אלא אחת גדושה:

מתניתין

כל מדות שבמקדש היו נגדשות. חוץ משל כהן גדול שהיה גודשה לתוכה.

מדת הלח - בירוציהן קדש.

ומדת היבש - בירוציהן חול.

רבי עקיבא אומר:

מדת הלח - קדש, לפיכך בירוציהן קדש.

מדת היבש - חול, לפיכך בירוציהן חול.

רבי יוסי אומר:

לא משום זה,

אלא: שהלח - נעקר,

והיבש - אינו נעקר.

גמרא

מני?

אי רבי מאיר - חד גדוש הנה!

אי רבנן - חדא ומחוק הנה!

אמר רב חסדא:

לעולם רבי מאיר,

ומאי "כל מדות"?

כל מדידות.

15. צ, א

רס"י

אלא הכי קתני מתניתין כל מדידות. שהיו מודדין בה היו גדושות:
לא נמשחו בחוץ. לפיכך בירוציהן חול:
רבי עקיבא סבר מדת יבש לא נמשחה כל עיקר. וחול היא לפיכך מה שבפנים בכלי קדושת פה הוא דמקדש ליה הילכך מה דאיצטריך ליה מקדש בירוצין דלא צריך ליה לא מקדש לפיכך בירוציהן חול:
היינו טעמא. דלח בירוציהן קודש שבירוציהן שלה נעקר מתוך הכלי:
ומגוה דמנא קאתי. מן הקדש להכי הוי קודש:
למאי דצריך. למה שבתוך הכלי איכיון למיקדש ולא לבירוצין ואמאי מיקדשי הבירוצין:
שלא מדעת. שאף עייף שלא נתכוין להקדיש הבירוצין קדושין כלי שרת:
גזירה שמא יאמרו. דמאן דחוי דהתך בירוצין לא קדשי אעייג דאתו מגווייה דמנא אמרי הכי נמי מוציאין מכלי שרת לחול אבל יבש דלא אתי מגופייה דמנא לא אתו למימר ביה מוציאין מכלי שרת לחול:
סידר את הלחם ואת הבזיכין לאחר השבת. שלא כמצותו דמצותו היה לסדרו בשבת:
פסולה. לפי שצריך שיהא הלחם על השולחן ב' שבתות:
כיצד יעשה. שיהיו כשירין הלחם והבזיכין:
יניחנו. שלא יקטיר הבזיכין ולא יסלק הלחם עד לשבת שניה הבאה ונמצא הלחם והבזיכין על השולחן ט"ו ימים ושני ימי שבת שאפילו הוא על השולחן אותן ז' ימים שעד לשבת יותר מדינו אין בכך כלום הכא נמי ניגזור שלא יניחנו לשבת הבאה שמא יאמרו כשם שאלו אין נפסלין אעייפ ששהו שם יותר מדין כד מפקדים בכלי שרת כל זמן שרוצה ואין נפסל בלינה:
פנים. לחם הפנים שהוא בהיכל אמדות קרמית שהן חוץ בעזרה:
פנים לאו כ"ע ידעי. שכן אירע בזה הלחם אלא הכהנים וכהנים ידעי טעמא דמילתא דכהנים זריזין וליכא למיגזר:
חוץ כ"ע ידעי. ואיכא למיגזר שמא יאמרו וכו'.

מדת הלח בירוציהן קדש.
[ומדת היבש - בירוציהן חול.]

רבי עקיבא אומר:

מדת הלח - קדש, לפיכך בירוציהן קדש.
מדת היבש - חול, לפיכך בירוציהן חול.

רבי יוסי אומר:

לא משום זה,

אלא: שהלח - נעקר,

והיבש - אינו נעקר.]

במאי קא מיפלגי?

תנא קמא סבר: מדת הלח - נמשחה בין מבפנים בין מבחוץ.
מדת יבש - נמשחה מבפנים ולא נמשחה מבחוץ.
ורבי עקיבא סבר: מדת הלח - נמשחה בין מבפנים בין מבחוץ.
מדת יבש - לא נמשחה כל עיקר.
ורבי יוסי סבר: אידי ואידי נמשחה מבפנים, ולא נמשחה מבחוץ.
והכא היינו טעמא: דלח - נעקר ומגוה דמנא קא אתי, והיבש - אינו נעקר.

וכי "נעקר" מאי הוי? גברא למאי דצריך קא מפנין!

אמר רב דימי בר שישנא משמיה דרב:

זאת אומרת: כלי שרת מקדשין שלא מדעת.

רבינא אומר:

לעולם אימא לך: כלי שרת אין מקדשין אלא מדעת, וגזרה שמא יאמרו: מוציאין מכלי שרת לחול.

מותיב רבי זירא:

"סידר את הלחם ואת הבזיכין לאחר השבת,

והקטיר את הבזיכין בשבת - פסולה.

כיצד יעשה?

יניחנו לשבת הבאה,

שאפילו הוא על שלחן ימים רבים - אין בכך פלוג' (מנחות ק.)

ואמאי? התיב נמי לימא גזירה שמא יאמרו מפקדין בכלי שרת!

פנים אחוץ קא רמית?!

פנים - לאו פולי עלמא ידעי,

חוץ - פולי עלמא ידעי.

16. צ, א-ב

רש"י

לקיץ המזבח. שקונין מהן עולות ומקייצין בהן את המזבח כשאין שם קרבנות כדי שלא יהא המזבח בטל:

המקבל עליו לספק סלתות. שקבל מעות מן הגזבר כדי לספק סולת כל השנה וקיבל עליו לתת ארבעה סאין בסלע והוקרו:

ועמדו שלשה סאין בסלע. נתן ד' סאין כמו שקיבל:

קיבל עליו לתת ג' סאין בסלע והוזלו ועמדו. ד' סאין בסלע מספק מארבע סאין ואותה סאה שנותן להקדש יותר ממה שקיבל עליו היינו מותר נסכים שהן לקיץ המזבח:

ואם לנו. לפי שאין שם זבח אחר:

הבשר לשם ועורות לכהנים. דמהו דתימא הואיל ולקיץ המזבח הוא יהא כולו עולה ואפי' עורה שיחזור ויקח מדמי עור הבהמה לצורך עולה ולא יהא עורה לכהנים קמ"ל:

תנן התם:

"מותר נסכים לקיץ המזבח" (שקלים ד, ד).

מאי "מותר נסכים"?

רבי חייא בר יוסף אמר: בירוצי מדות.

רבי יוחנן אמר:

כאזתה ששנינו: **"המקבל עליו לספק סלתות מארבע ועמדו בשלש - יספק מארבע. משלש ועמדו מארבע - מספק מארבע, שיד הקדש על העליונה"**.

צב

תניא כוותיה דרבי חייא בר יוסף,

תניא כוותיה דרבי יוחנן.

"תניא כוותיה דרבי חייא בר יוסף":

"בירוצי מידות הללו מה היו עושין בהן?

אם יש זבח אחר - יקריבו עמו,

ואם לנו - יפסלו בלינה.

ואם לאו - מקייצין בהן את המזבח.

וקייץ זה מהו?

עולות הבשר - לשם,

ועורות - לכהנים".

"תניא כוותיה דרבי יוחנן":

"המקבל עליו לספק סלתות מארבע ועמדו משלש - מספק מארבע.

משלש ועמדו מארבע - מספק מארבע,

שיד הקדש על העליונה"

וזהו ששנינו: **"מותר נסכים לקיץ המזבח"**.

17. צ, ב - צא, א

רס"י

מתניתין

כל קרבנות הציבור והיחיד - טעונין נסכים.

חוץ מן: הבכור,

והמעשר,

והפסח,

והחטאת,

והאשם,

אלא שחטאתו של מצורע, ואשמו - טעונין נסכים.

גמרא

תנו רבנן:

"ועשיתם אשה לה" 638 (במדבר טו, ג) - יכול כל העולה לאישים יהא טעון נסכים אפילו מנחה?

תלמוד לומר: "עולה" (במדבר טו, ג).

שלמים מניין?

תלמוד לומר: "זבח" (במדבר טו, ג).

תודה מניין?

תלמוד לומר: "או זבח".

יכול שאני מרבה אף: בכור,

ומעשר,

ופסח,

וחטאת,

ואשם?

תלמוד לומר: "לפלא נדר או בנדבה" (במדבר טו, ג) -

בא בנדר ונדבה - טעון נסכים,

שאינו בא בנדר ונדבה - אין טעון נסכים.

משמע: להוציא את אלו.

אוציא את חובות הבאות מחמת הרגל ברגל,

ומאי ניהו? עולות ראיה, ושלמי חגיגה?

תלמוד לומר: "או במועדיכם" (במדבר טו, ג) - כל הבא במועדיכם טעון נסכים.

משמע: להביא את אלו.

אביא שעירי חטאת הואיל ובאין חובה ברגל?

תלמוד לומר: "וכי תעשה בן בקר" 639 (במדבר טו, ח) -

בן בקר בכלל היה ולמה יצא?

להקיש אליו מה בן בקר מיוחד בא בנדר ונדבה - אף כל בא בנדר ונדבה.

"לעשות ריח ניחוח לה' מן הבקר או מן הצאן" (במדבר טו, ג) - מה תלמוד לומר?

לפי שנאמר: "עולה" (במדבר טו, ג) שומע אני אפילו עולת העוף במשמע.

תלמוד לומר: "מן הבקר או מן הצאן" (במדבר טו, ג),

דברי רבי יאשיהו.

רבי יונתן אומר:

אינו צריך,

הרי הוא אומר: "זבח" - ועוף אינו זבח,

אם בן מה תלמוד לומר: "מן הבקר או מן הצאן"?

לפי שנאמר: "אדם כי יקריב מקם קרבן לה' מן בהמה מן הבקר ומן הצאן" 640 (ויקרא א, ב).

יכול האומר: "הרי עלי עולה" יביא משניהם?

תלמוד לומר: "מן הבקר או מן הצאן" - רצה אחד מביא, רצה שנים מביא.

ורבי יונתן, למה לי קרא?

האמר: עד שיפרוט לך הכתוב: "יחדו" 641 (דברים כב, י)!

מתני'
חוץ מן הבכור ומעשר ופסח.
דהך כולהו משום חובה
ניהו אבל חטאות משכחת
בציבור נמי:
אלא חטאת וכו'. ואע"ג
דאמרינן חוץ מחטאת ואשם
חטאתו ואשמו של מצורע
טעונין נסכים משום דכתיבי
בהדיא:

גמ'
ואפילו מנחה. הבאה בפני
עצמה בלא זבח:

ת"ל עולה. דמנחה הבאה
עם זבח טעונה נסכים ולא
מנחה הבאה בפני עצמה
בלא זבח:

משמע להוציא את אלו.
בכור ומעשר ופסח וחטאת
ואשם שאין באין בנדבה
אלא חובה הן: (ומאי ניהו
עולת ראיה ושלמי חגיגה)
שאינם חובת הרגל אלא
עולת ראיה ללא יראו פני
ריקס וחגיגה לשלמים
ומוספין וחובת היום לא מצי
להוציא אע"ג דלא הוון בנדר
ובנדבה דהא בהדיא כתב
בהו נסכים:

משמע להביא את אלו.
עולות ראיה ושלמי שמחה
משום דהויא דומיא דעולות
ושאר עולות הבאין בנדר
ובנדבה שאין חובת הרגל:

אביא שעירי חטאת.
דהואיל ובאין במועד יהו
טעונין נסכים:

בן בקר בכלל היה. דהא
כתיב ברישיה דקרא לעשות
ריח ניחוח לה' מן הבקר או
מן הצאן וכי תעשה בן בקר
למה לי לכתוב והקריב על
בן הבקר וגי':

אף כל הבא בנדר. טעון
נסכים לאפוקי שעירי חטאת
דלא מצינו חטאת שיהא בא
בנדר ונדבה:

מן הבקר או מן הצאן מה
תלמוד לומר. והלא כבר
נאמר זבח וכלהו בכלל זבח
ניהו:

אפילו עולת העוף. יביא עמה
נסכים:

יביא משניהם. בקר וצאן:
ורבי יונתן למה לי קרא.

לחלק מן הבקר או מן הצאן
הא גבי מקלל אביו ואמו
אמר (סנהדרין דף סו.) כיון
דלא כתיב בהו יחדו משמע
נמי אחד אחד עד שיפרוט לך
הכתוב יחדו הכי נמי מן
הבקר ומן הצאן כיון דלא
כתיב בהו יחדו משמע נמי
כל אחד בפני עצמו ולא
איצטריך קרא לחלק:

638 ועשיתם אשה לה' עולה או זבח לפלא נדר או בנדבה או במועדיכם לעשות ריח ניחוח לה' מן הבקר או מן הצאן

639 וכי תעשה בן בקר עולה או זבח לפלא נדר או שלמים לה'

640 דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מקם קרבן לה' מן בהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם

641 לא תהרש בשור ובחמור יחדו

איצטריד, סלקא דעתך אמינא:

צא,א הוֹאִיל וְכִתִּיב: "וּמִן הַצֶּאֱן" (ויקרא א, ב) כְּמֵאן דְּכִתִּיב: "יַחְדּוֹ" דְּמִי.

רש"י

הואיל דכתיב בויקרא ומן הצאן. כיון דהוה ליה למיכתב מן הצאן וכתיב ומן כמו דכתיב יחדו דמי וגבי אביו ואמו אע"ג דכתיב ואמו לא משמע יחדו משום דהתם לא אפשר בלא וי"ו דהיכי ליכתוב ומקלל אביו אמו משמע אביו קילל אמו:

ולר' יאשיה דאמר אע"ג דלא כתיב יחדו כמאן דכתיב דמי. והאי מן הבקר או מן הצאן מיבעי ליה להוציא עולת העוף: ליבעי קרא. לחלק דרצה אחד מביא:

הא כתיב. קרא אחרינא לחלק: אם עולה קרבנו מן הבקר ואם מן הצאן קרבנו וגו'. דמשמע לחלק: ורבי יונתן אמר לך אף ע"ג דכתיב אם עולה קרבנו מן הבקר איצטריך ליה מן הבקר או מן הצאן לחלק: ה"מ. דאי בעי הך ליייתי: במפריש. בשעת הנדר צאן או בקר:

ולרבי יאשיה, דאמר: אף על גב דלא כתיב "יחדו", כמאן דכתיב יחדו דמי, ליבעי קרא!

הכתוב: "אם עולה קרבנו מן הבקר" ⁶⁴² (ויקרא א, ג).

"ואם מן הצאן קרבנו" ⁶⁴³ (ויקרא א, י).

ואידך?

איצטריד,

סלקא דעתך אמינא: הני מילי במפריש, אבל בסתמא - ליייתי מתרוייהו, קא מושמע לן.

⁶⁴² אם עלה קרבנו מן הבקר זכר תמים יקריבנו אל פתח אהל מועד יקריב אתו לרצנו לפני ה'

⁶⁴³ ואם מן הצאן קרבנו מן הכשבים או מן העזים לעלה זכר תמים יקריבנו

18. צא, א

אמר מר:

"תודה מנין תלמוד לומר: 'או זבח'".

אטו "תודה" לאו "זבח" הוא?

איצטריד, סלקא דעתך אמינא: הואיל ואיכא לחם בהדה לא תיבעי נסכים.

ומאי שנא מאיל נזיר דאיכא בהדיה לחם וכעי נסכים!

סלקא דעתך אמינא: התם - שני מינין,

הכא - ארבעת מינין,

קא משמע לן.

ולכתוב רחמנא **"לפלא נדר או בנדבה"**⁶⁴⁴ (במדבר טו, ג) - ולא בעי עולה!אי לא כתב רחמנא **"עולה"** הוה אמינא: **"ועשיתם אשה לה"** - כלל,**"לפלא נדר או בנדבה"** - פרט,**"לדיה ניהוה"** - חזר וכלל,

כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא בעין הפרט,

מה הפרט מפורש: דבר שאינו בא על חטא - אף כל שאין בא על חטא,

אוציא - חטאת ואשם שהן באין על חטא,

אביא - בכור ומעשר ופסח שאין באין על חטא!

תלמוד לומר: **"עולה"**.השתא דכתיב **"עולה"** - כלל ופרט מה מרבית ביה?

מה הפרט מפורש שאינו מחוייב ועומד,

אף כל שאינו מחוייב ועומד,

להביא ולדות קדשים ותמורתן, ועולה הבאה מן המותרות, ואשם שניתק לרעה,

וכל הזבחים שזנבחו שלא לשמן.

והשתא דאמרת: **"או"** לדרשא,**"לפלא נדר או בנדבה"** - למה לי לחלקם?

איצטריד, סלקא דעתך אמינא: עד דמייתי נדר ונדבה לא ליבעי נסכים,

קא משמע לן: דאייתי נדר לחודיה ליבעי נסכים,

ואי אייתי נדבה לחודיה לייתי נסכים.

הניחא לרבי יאשיה,

אלא לרבי יונתן למה לי?

סלקא דעתך אמינא: אייתי נדר לחודיה - ליבעי נסכים,

אייתי נדבה לחודיה - ליבעי נסכים,

אייתי נדר ונדבה - תיסגי בנסכים דחד,

קא משמע לן.

"או במועדיכם" - למה לי?

סלקא דעתך אמינא: הני מילי דקא מייתי עולה בנדר ושלמים בנדבה,

אי נמי איפכא,

אבל היכא דקא מייתי עולה ושלמים בנדר,

אי נמי עולה ושלמים בנדבה,

⁶⁴⁴ ועשיתם אשה לה' עולה או זבח לפלא נדר או בנדבה או במועדיכם לעשות ריח נחוח לה' מן הקור או מן הצאן

שם נדר אחד ושם נדבה אחת היא,
ותיסגי ליה בנסכים דחד,
קא משמע לן: "או במועדיכם".

"וכי תעשה בן בקר עולה או זבח"⁶⁴⁵ (במדבר טו, ח) - למה לי?

איצטריך, סלקא דעתך אמינא: הני מילי היכא דקא מיייתי עולה ושלמים בנדר,
אי נמי עולה ושלמים בנדבה,
אבל היכא דקא מיייתי שתי עולות חדא בנדר וחדא בנדבה,
אי נמי שני שלמים אחד בנדר ואחד בנדבה -
אימא: שם שלמים אחת היא,
שם עולה אחת היא,
ותיסגי ליה בנסכים דחד,
קא משמע לן.

"לפלא נדר או שלמים" (במדבר טו, ח) - למה לי?

סלקא דעתך אמינא: הני מילי היכא דמיייתי שתי עולות, חדא בנדר, וחדא בנדבה,
אי נמי, שני שלמים, חדא בנדר וחדא בנדבה,
אבל היכא דקא מיייתי שתי עולות בנדר, ושתי עולות בנדבה,
אי נמי, שני שלמים בנדר, ושני שלמים בנדבה,
שם עולה אחד הוא, ושם נדר אחד הוא,
ותיסגי ליה בנסכים דחד,
קא משמע לן.

ורבי יאשיה, האי "מן הבקר או מן הצאן" - למה לי?

סלקא דעתך אמינא: הני מילי בתרי מיני,
אבל בחד מינא - תיסגי ליה בנסכים דחד,
קא משמע לן.

"ככה תעשו לאחד"⁶⁴⁶ (במדבר טו, יב) - למה לי?

סלקא דעתך אמינא: הני מילי בזה אחר זה,
אבל בבת אחת - תיסגי ליה בנסכים דחד,
קא משמע לן.

⁶⁴⁵ וכי תעשה בן בקר עולה או זבח לפלא נדר או שלמים לה'

⁶⁴⁶ ממספר אשר תעשו ככה תעשו לאחד כמספרם

19. צא, א - צב, א

"אלא שחטאתו של מצורע ואשמו טעון נסכים".

מנא הני מילי?

דתנו רבנן:

"ושלשה עשרונים סלת מנחה" ⁶⁴⁷ (ויקרא יד, י) - במנחה הבאה עם הזבח הנתוב מדבר.

אתה אומר במנחה הבאה עם הזבח,

או:

אינו אלא במנחה הבאה בפני עצמה?

בשהוא אומר: "והעלה מהן את העולה ואת המנחה" ⁶⁴⁸ (ויקרא יד, כ) -

הוי אומר במנחה הבאה עם הזבח הנתוב מדבר,

ועדיין איני יודע אם טעונה נסכים ואם לאו?

תלמוד לומר: "ויין לנסך רביעית החין תעשה על העולה או לזבח לכבש האחד" (במדבר טו, ה),

"עולה" - זו עולת מצורע,

"זבח" - זו חטאת מצורע,

"או לזבח" - זו אשם מצורע".

ותיפוק ליה תרנוייהו מ"זבח"!

צא, ב דאמר מר: "חטאת ואשם מנין?

תלמוד לומר: "זבח"!

הני מילי היכא דתרנוייהו פי הדדי נינהו,

אבל היכא דאשם להכשיר, וחטאת לכפר - בעינו תרי קראי.

"זבח" - זו חטאת מצורע".

ואימא: זו חטאת ואשם דנזיר!

לא סלקא דעתך,

דתניא:

"ומנחתם ונסמיהם" ⁶⁴⁹ (במדבר ו, ט) בעולתו ובשלמיו הנתוב מדבר,

אתה אומר בעולתו ובשלמיו,

או:

אינו אלא אפילו חטאת?

תלמוד לומר: "ואת האיל יעשה זבח שלמים ... ומנחתו ונסמו" ⁶⁵⁰ (במדבר ו, ז).

"איל" - בבבל היה, ולמה יצא?

להקיש אליו, מה איל מיוחד בא בנדר ונדבה - אף כל בא בנדר ונדבה".

"עולה" - זו עולת מצורע".

ואימא זו עולת יולדת!

אמר אביי:

עולת יולדת, מסיפא דקרא נפקא.

דתניא:

"דבי נתן אומר:

"לכבש" (במדבר טו, ה) - זו עולת יולדת.

"האחד" (במדבר טו, ה) - זה אחד עשר של מעשר שקרב שלמים,

⁶⁴⁷ בכיום השמיני יקח שני כבשים תמימים וכבשה אחת בת שנתה תמימה ושלשה עשרונים סלת מנחה בלולה בשמן ולג אחד שמן

⁶⁴⁸ והעלה מהן את העלה ואת המנחה המזבחה וכפר עליו מהן וטהר

⁶⁴⁹ וסל מצות סלת חלת בלולת בשמן ודקיקי מצות משחים בשמן ומנחתם ונסמיהם

⁶⁵⁰ ואת האיל יעשה זבח שלמים לה' על סל המצות ועשה מהן את מנחתו ואת נסמו

שלא מצינו לה בכל התורה שיהא טפל חמור מן העיקר."

רבא אמר:

איזהו דבר שצריך שלשה רבויין?
הוי אומר זו מצורע.

"לאיל" ⁶⁵¹ (במדבר טו, ו) - למה לי?

אמר רב ששת:

לרבות אילו של אהרן.

"אילו של אהרן" מ"במועדיכם" ⁶⁵² (במדבר טו, ג) נפקא!

סלקא דעתך אמינא: הני מילי דצבור, אבל דיחיד - לא.

ומאי שנא מעולת יולדת?

סלקא דעתך אמינא: הני מילי דבר שאין קבוע לו זמן, אבל דבר שקבוע לו זמן - אימא לא, קא משמע לן.

"או לאיל" (במדבר טו, ו) - למה לי?

לרבות את הפלגס.

הניחא לרבי יוחנן, דאמר: ברין הוא,

דתנן:

"הקריבו מביא עליו נספי איל ואינו עולה לו מזבחו" (פירא, א, ג).

ואמר רבי יוחנן:

"או לאיל" - לרבות את הפלגס.

אלא לבר פדא, דאמר: מייתי, ומתני, דספיקא הוא,

אצטריך קרא לרבווי ספיקא!?

ודאי לבר פדא קשיא.

"ככה יעשה לשוד האחד או לאיל האחד או לשה בכבשים או בעזים" (במדבר טו, יא).

"לשוד האחד" - מה תלמוד לומר?

לפי שמצינו שחלק הכתוב בין נספי איל לנספי כבש,

יכול נחלק בין נספי פר לנספי עגל,

תלמוד לומר: "לשוד האחד".

"או לאיל" - מה תלמוד לומר?

לפי שמצינו שחלק הכתוב בין נספי בן שנה לנספי בן שתים,

יכול נחלק בין נספי בן שתים לנספי בן שלש?

תלמוד לומר: "או לאיל האחד".

"או לשה בכבשים" - מה תלמוד לומר?

לפי שמצינו שחלק הכתוב בין נספי כבש לנספי איל,

יכול נחלק בין נספי כבשה לנספי רחלה,

⁶⁵¹ או לאיל תעשה מנחה סלת שני עשרנים בלולה בשמן שלשית ההין

⁶⁵² ועשיתם אשה לה' עלה או זבח לפלא נדר או בגדבה או במעדיכם לעשות ריח ניחח לה' מן הקר או מן הצאן

תלמוד לומר: "או לשה במבטאים".

"או בעצים" - מה תלמוד לומר?

לפי שמצינו שחלק הכתוב בין נספי כבש לנספי איל,
יכול נחלק בין נספי גדי לנספי שעיר,
תלמוד לומר: "או בעצים".

אמר רב פפא:

בדיק לן רבא - ^נספי רחלה בכמה?

ופשטינא ליה ממתניתין:

"גדי" - משמש נספי צאן של גדולים ושל קטנים,
של זכרים ושל נקבות,

חוץ משל אילים" (שקלים ה, ג).

20. **צב, א**

מתניתין

כל קרבנות הצבור: אין בהן סמיכה,
חוץ מן: הפך הבא על כל המצות,
ושעיר המשתלח.

רבי שמעון אומר:
אף שעיר עבודת כוכבים.

כל קרבנות היחיד: טעונין סמיכה,
חוץ מן: הבכור,
והמעשר,
והפסח.

והיורש - סוּמָה,
ומביא נסכים,
ומימר.

גמרא

תנו רבנן:

"כל קרבנות הצבור: אין בהן סמיכה,
חוץ מן: פר הבא על כל המצות,
ושעירי עבודת כוכבים,
דברי **רבי שמעון**.
רבי יהודה אומר:
שעירי עבודת כוכבים - אין בהן סמיכה.
ואת מי אביא תחתייהם?
שעיר המשתלח.

לא סגיא דלא מעייל!

אמר **רבינא**:
גמירי שתי סמיכות בצבור.

אמר לו **רבי שמעון**:
והלא אין סמיכה אלא בבועלים,
וזה אהרן ובניו סומכין בו.

אמר לו:
אף זה אהרן ובניו מתנפריין בו".

אמר **רבי ירמיה**:
ואזדו לטעמייהו.
דתנא:

"**ויקרא טז, לג**) - זה לפני ולפנים.
"**זאת אהל מועד**" - זה היכל.
"**מזבח**" - במשמעו.
"**ויקרא**" - אלו העזרות.
"**מהנים**" - במשמעו.
"**על כל עם הקהל**" - אלו ישראל.
"**ויקרא**" - אלו הלויים.
הוששו נוֹלֵן לכפרה אחת שמתנפריין בשעיר המשתלח.
דברי **רבי יהודה**.
רבי שמעון אומר:

⁶⁵³ ויפך את מקדש הקדש ואת אהל מועד ואת המזבח ויפך ועל ההגנים ועל כל עם הקהל ויפך

בשם שדם שער הנעשה בפנים מכפר על ישראל על טומאת מקדש וקדשיו -
 כך דם הפר מכפר על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו.
 בשם שוידוי של שער המשתלח מכפר על ישראל בשאר עבירות -
 כך וידוי של פר מכפר על הכהנים בשאר עבירות".

ורבי שמעון, הא ודאי הושוו!

אין הושוו דבני כפרה ניהו,
 מיהו כל חד וחד מכפר בדנפשיה.

לרבי יהודה:

טומאת מקדש וקדשיו: ישראל - מכפרי בדם שער הנעשה בפנים,
 וכהנים - בפר של אהרן.
 בשאר עבירות: אלו ואלו - מכפרי בוידוי שער המשתלח.

ולרבי שמעון:

בשאר עבירות - נמי כהנים בוידוי דפר מתכפרי,

כדקתני:

"אחד ישראל ואחד כהנים ואחד כהן משיח.

מה בין ישראל לכהנים, ולכהן משיח?

אלא שדם הפר מכפר על הכהנים על טומאת מקדש וקדשיו,

זו דברי רבי יהודה.

ורבי שמעון אומר:

בשם שדם השער הנעשה בפנים מכפר על ישראל - כך דם הפר מכפר על הכהנים.

בשם שוידוי של שער המשתלח מכפר על ישראל - כך וידוי של פר מכפר על הכהנים" (שבועות ב:).

21. צב, א-ב

תנו רבנן:

"**וְסִמְכוּ זְקַנֵי הָעֵדָה אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפֶּה**"⁶⁵⁴ (ויקרא ד, טו) -

פר - טעון סמיכה,

ואין שעירי עבודת כוכבים - טעונין סמיכה,

דברי רבי יהודה.

רבי שמעון אומר:

פר - טעון סמיכה בזקנים,

ואין שעירי עבודת כוכבים - טעון סמיכה בזקנים, אלא באהרן."

ורמינהו:

"**החי**"⁶⁵⁵ (ויקרא טז, כא) - החי - טעון סמיכה,

ואין שעירי עבודת כוכבים - טעונין סמיכה,

דברי רבי יהודה.

רבי שמעון אומר:

חי - טעון סמיכה באהרן,

ואין שעירי עבודת כוכבים - טעונין סמיכה באהרן, אלא בזקנים!"

צב,ב

אמר רב ששת:

ותסברא דהך קמיי תא מתרצתא היא!?

הא אמר רבי שמעון: סמיכה בבבלים בעינן!

אלא תריץ הכי⁶⁵⁶:

"**הפר**" (ויקרא ד, טו) - פר טעון סמיכה,

ואין שעירי עבודת כוכבים טעונין סמיכה,

דברי רבי יהודה.

רבי שמעון אומר:

"**החי**" (ויקרא טז, כא) - חי טעון סמיכה באהרן,

ואין שעירי עבודת כוכבים טעונין סמיכה באהרן אלא בזקנים."

והכי קא אמר ליה רבי שמעון לרבי יהודה:

שעירי עבודת כוכבים בעו סמיכה,

ואי שמיע לך דלא בעו סמיכה - באהרן הוא דשמיע לך,

ומיעוטא מ"**החי**" הוא.

ורבי יהודה, למה לי למעטינהו מקרא?

והא אמר רבינא: גמירי שתי סמיכות בצבור!

גירסא בעלמא.

ורבי שמעון, שעירי עבודת כוכבים דבעיא סמיכה - מנלו?

נפקא לן מדתנינא:

"**וְסִמְכוּ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַשְּׂעִיר**"⁶⁵⁷ (ויקרא ד, כד) - לרבות שעיר נחשון לסמיכה,

דברי רבי יהודה.

רבי שמעון אומר:

לרבות שעירי עבודת כוכבים לסמיכה,

שהיה רבי שמעון אומר: כל חטאת שנכנס דמה לפנים - טעונה סמיכה."

למה לי למימרא: "שהיה"?

⁶⁵⁴ וְסִמְכוּ זְקַנֵי הָעֵדָה אֶת יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ הַפֶּה לַפְּנֵי ה' וְשָׁחַט אֶת הַפֶּה לַפְּנֵי ה'

⁶⁵⁵ וְסִמְכוּ אַהֲרֹן אֶת שְׁתֵי יָדָיו עַל רֹאשׁ הַשְּׂעִיר הַחַי וְהַתּוֹדָה עָלָיו אֶת כָּל עֹנֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵת כָּל פְּשָׁעֵיהֶם לְכָל חַטָּאתָם וְנָתַן אֹתָם עַל רֹאשׁ הַשְּׂעִיר

וְשָׁלַח בְּיַד אִישׁ אֶת הַמִּזְבֵּחַ

⁶⁵⁶ שיטה מקובצת גורס: הכי קתני

⁶⁵⁷ וְסִמְכוּ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַשְּׂעִיר וְשָׁחַט אֹתוֹ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הָעֵלָה לַפְּנֵי ה' חַטָּאת הוּא

סימנא בעלמא.

ואימא: שעיר הנעשה בפנים!

דומיא דשעיר נשיא,
דמכפר על עבירות מצוה ידועה.

ולרבינא דאמר: גמירי שתי סמיכות בצבור - קראי למה לי?

איצטריד הלכתא,

ואיצטריד קראי.

דאי מקרא, הנה אמינא: זבחי שלמי ציבור,

כי קשיא אמתניתין דהך פירקא דכל המנחות באות -

"אמר רבי שמעון: שלשה מינין טעונין שלש מצות" (מנחות סא.)

⁶⁵⁸ ויהו זבחי שלמי ציבור טעונין סמיכה מקל וחומר:

מה שלמי יחיד, שאין טעונין תנופה חיים, טעונין סמיכה חיים וכו',

איצטריד הלכתא,

ואי מהלכתא⁶⁵⁹ לא ידעינן הי ניהו,

קמשמע לן: דומיא דשעיר נשיא, דמכפר על עבירות מצוה ידועה.

⁶⁵⁸ הגהות הב"ח מוחק: לימי בקל וחומר

⁶⁵⁹ גירסת וילנא: (הוה אמינא)

22. צב, ב - צג, א

"כל קרבנות היחיד טעונין סמיכה חוץ מכבוד ומעשר ופסח".

תנו רבנן:

"קרבנו"⁶⁶⁰ (ויקרא פרק ג) - ולא הכבוד.

שיכול והלא דין הוא:

ומה שלמים שאין קדושתן מרחם טעונין סמיכה - בכור שקדושתו מרחם אינו דין שטעון סמיכה?

תלמוד לומר: "קרבנו" - ולא הכבוד.

"קרבנו" - ולא מעשר.

שיכול והלא דין הוא:

ומה שלמים שאין מקדשין לפנייהם ולאחריהם טעונין סמיכה -

מעשר שמקדש לפניו ולאחריו אינו דין שטעון סמיכה?

תלמוד לומר: "קרבנו" - ולא מעשר.

"קרבנו" - ולא פסח.

שיכול והלא דין הוא:

ומה שלמים שאינו בעמוד והבא טעונין סמיכה -

פסח שהוא בעמוד והבא אינו דין שטעון סמיכה?

תלמוד לומר: "קרבנו" - ולא פסח".

איכא למיפרך: מה לשלמים שכן טעונין נסכים ותנופת חזה ושוק!

קראי אסמכתא בעלמא.

צג, א אלא קראי למה לי?

"קרבנו" - ולא קרבן חבירו.

"קרבנו" - ולא קרבן עובד פוכבים.

"קרבנו" - לרבות כל בעלי קרבן לסמיכה.

⁶⁶⁰ {א} ואם זבח שלמים קרבנו אם מן הפקר הוא מקריב אם זכר אם נקבה תמים וקריבנו לפני ה': {ב} וסמך ידו על ראש קרבנו ושחטו פתח אהל מועד וזרקו בני אהרן הפהגים את הדם על המזבח סביב: {ג} והקריב מזבח השלמים אשה לה' את החלב המכסה את הקרב ואת כל החלב אשר על הקרב: {ד} ואת שתי הכליות ואת החלב אשר עלהן אשר על הפסלים ואת היתרת על הכבד על הכליות וסירנה: {ה} והקטירו אתו בני אהרן המזבחה על העלה אשר על העצים אשר על האש אשה ריח ניחח לה': {ו} ואם מן הצאן קרבנו לזבח שלמים לה' זכר או נקבה תמים וקריבנו: {ז} אם פסח הוא מקריב את קרבנו והקריב אתו לפני ה': {ח} וסמך את ידו על ראש קרבנו ושחט אתו לפני אהל מועד וזרקו בני אהרן את דמו על המזבח סביב: {ט} והקריב מזבח השלמים אשה לה' חלבו האליה תמימה לעמת העצה וסירנה ואת היתרת על הכבד על הכליות וסירנה: {י} והקטירו המזבחה על הקרב: {יא} ואת שתי הכליות ואת החלב אשר עלהן אשר על הפסלים ואת היתרת על הכבד על הכליות וסירנה: {יב} והקטירו המזבחה לחם אשה לה': {ב} {יב} ואם עז קרבנו והקריבו לפני ה': {ג} וסמך את ידו על ראשו ושחט אתו לפני אהל מועד וזרקו בני אהרן את דמו על המזבח סביב: {ד} והקריב ממנו קרבנו אשה לה' את החלב המכסה את הקרב ואת כל החלב אשר על הקרב: {טו} ואת שתי הכליות ואת החלב אשר עלהן אשר על הפסלים ואת היתרת על הכבד על הכליות וסירנה: {טז} והקטירם המזבחה לחם אשה לריח ניחח כל חלב לה': {יז} ואת חלת עולם לדרתיכם בכל מושבותיכם כל חלב וכל דם לא תאכלו: